

TARIX DARSLARINI O'TISHDA ZAMONAVIY O'QITISH TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

K.Muhammadiyev

Kosonsoy tuman 1 son kasb hunar maktabi

Tarix fani o'qituvchisi

Annotasiya: Maqolada tarix darslari samaradorligini oshirish uchun o'quvchiga yondashish usullari va texnologiyalari xorijiy va mahalliy manbalar asosida bayon etilgan. Tarix o'qitish metodikasining rivojlanish tarixi va bugungi istiqbollari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: tafakkur, tahlil va sintez, metod, umumta'lim, O'zbekiston tarixi.

KIRISH

Muammoning muhimligi bevosita umumta'lim maktablaridagi o'quvchilarning va oliy ta'lim tizimidagi talabalarning demokratik jamiyatda kechayotgan jarayonlarning mazmuniga to'liq tushunishlari, yangilanayotgan davrda vatanimizga sodiq farzandlar bo'lib yetishishlariga a'lohida e'tibor qaratilishidadir. Xususan, O'zbekiston tarixi fanini mazmunini muntazam takomillashtirish zarurati, ushbu fanga oid mavzular jamiyatdagi doimo rivojlanib boradigan ma'naviy, iqtisodiy, ijtimoiy, fikrlar majmuasi bilan chambarchas bog'liqdir. Shuning uchun ham darsliklardagi mavzularga kiritilgan materiallarni o'quvchilarga tushuntirish, o'qituvchilardan muntazam ravishta o'qitishning uslubiy tajribasini mukammallashtirib borishni, tarix faniga davlat ta'lim standartlari asosida o'quv dasturlariga, darsliklarga kiritilgan materiallarga qo'shimchalar, yangi topilgan arxiv materiallari, mustaqil ilmiy izlanishlar natijalari asosida ma'lum darajada o'zgartirishlar kiritish hamda, o'zlashtirishda yangi pedagogik texnologiyalardan innovatsion ijodiy metodlardan foydalanib, o'qitish jarayonini ham takomillashtirish zarurligini talab etadi. Yana shuni muammo o'rnida shuni aytish kerakki, bugungi kunda ta'limda xususan umumta'lim maktablarida va oliy ta'lim tizimida tarix fanini o'qitishda nazariy ma'lumotlar bilan cheklanib, bir yoqlamalikka qat'iy yondashib qolishdir. O'quvchi maktabda va oliy ta'limda olayotgan bilimlarini hayotiy ekanligini hamda ularni amalda qo'llash, muammo yechimida qo'l kelishiga ishonib yondashish lozimligini ko'rsatadi[2].

Bu muammoni bartaraf etish uchun tarix darslarinio'qitishda samarali interaktiv metodlardan foydalanish o'z navbatida dars jarayoniga o'quvchining dars vaqtida va darsdan tashqari ijodiy izlanuvchanlik qobiliyatini shakllantiradi, manbalar asosida ijodiy ish olib borishiga imkon beradi. Mustaqil ravishta axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmasini shakllantiradi. O'quvchilarga dars jarayoni bilan bog'liq video lavhalar, filmlardan parchalar namoyish etilishi aynan ko'rilgan lavhani uyda

to'liq ko'rish shuningdek internet tarmog'idan to'g'ri foydalanishni ham shakllantiradi. Bugungi kunda sir emaski, o'quvchi va talabalarning aksar qismi mobil aloqa vositalari va ijtimoiy tarmoqlardan doimiy foydalanadi bu holat ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishini ham samarali yechim topishiga asos bo'ladi[4,5].

Tarix fanini o'qitishda darslarni haqiqiy ijod muhitiga aylantirishda interaktiv metodlardan foydalanish o'quvchi-talabalarning kreativ fikrlashini shakllantiradi va darsning samaradorligini oshiradi. G'arb pedagogikasida doimiy ravishda tarix darslarini o'qitishda didaktik o'yinlarni dars davomida qo'llash juda yaxshi natija berishi asoslangan.

Masalan YUNICEF tashkilotining ta'limni rivojlantirish dasturlari tarkibiga kirgan yuzdan ortiq metodlaridan ayrimlarini keltirib o'taman. Xususan "Qarsak" metodi, "10 ta dalil metodi", "Rasmlar orasidagi bog'liqlik" metodi, "Steb by step" metodi va boshqalar. "Qarsak" metodi umum ta'lim maktablarida hattoki oliy ta'lim tizimida ham eng yuqori samaradorlikni erishish imkonini beradi. Birinchi navbatda shovqinli sinf bilan ishlash ustida, jalb qilish jarayonini tezlashtirishda, biror bir topshiriqni berganda darxol bajarishda va keyingi topshiriqqa o'tish jarayonini tartiblashtiradi, o'quvchi-talabalarni rag'batlantirishda va bir qancha maqsadlarda qo'llash samarali natija beradi. Eng asosiysi oddiygina qo'l harakatlaridan foydalanib ijod muhitini shakllantirish mumkingini anglatadi. Shu bilan bir qatorda didaktik o'yinlarni dars davomida qo'llash darsdagi o'qituvchi erishmoqchi bo'lgan bir qancha maqsadlarni o'z ichiga oladi. Bular: tizimlilik, tarixiylik, tipologiya, dialektika, madaniy muvofiqlik, faoliyat, amaliyot va amaliyot o'rtasidagi bog'liqlik, ta'limning umumiyliigi, barchani qamrab olishi, umumiy ta'lim muassasasidagi maxsus tayyorgarlik, o'yin faoliyati kabi erishilgan maqsadlar o'quvchi shaxsini rivojlantirishda psixologiya va boshqalar.

Ta'lim sifatini baholash xalqaro tadqiqotlarida (PISA, PIRLS, TIMSS, TALIS, ICILS) nazarda tutilgan natijalarni oladigan bo'lsak, ta'limdagi samaradorlikda eng yuqori o'rinda turgan Rossiya, Singapur, Gonkong, Irlandiya, Finlandiya, Polsha, Shimoliy Irlandiya davlatlari ta'limning samarali o'qitish tizimida yetakchilik qiladi. Biz darsning mazmunli bo'lishiga erishmog'imiz uchun albatta interaktiv metodlardan foydalanishimiz muhimdir[3].

XULOSA

ta'lim tashkilotlarda bolalar bilan dars jarayonlarida darslarni o'yin va mashg'ulotlar ko'rinishida o'tkazishning ahamiyati katta. Yosh avlodni har tomonlama tarbiyalashda ta'lim muassasasida Inter-faol texnologiyalar materiallari yordamida o'tkaziladigan o'yin va mashg'ulotlar katta o'rin egallaydi. Bunday o'yinlar bolalarda tashabbuskorlikni uyg'otishga, ularni fikr yuritish va harakat faoliyatlarini faollashtirishga keng imkon yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.ИИ Suyundikovich. (2020). TARIXNI O'QITISH METODIKASI RIVOJLANISHI TARIXIDAN. Fan va ta'lim, 1 (5), 195.
- 2.Ahmadjanov D.B. (2020). O'zbekistonda ijtimoiy-gumanitar fanlar tizimining rivojlanishdagi xususiyatlari. Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy axborotlari. 8. 104-109
3. G`afforov Ya.X. Valus-is the history of the nation. International Journal of Academic and Applied Research (IJAAR) 2021. 62-64p.
- 4.Shohsanam Sulaymonova.(2021). ШАРОФ РАШИДОВНИНГ СИЁСИЙ ЗАКОСИ ВА РАҲБАРЛИК ФАОЛИЯТИ. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES.2(2).829-834
- 5.Shohsanam Sulaymonova.(2021). SHAROF RASHIDOVNING O'ZBEKISTON TA'LIM, FAN, MADANIYATI TARAQQIYOTIDAGI HIZMATLARI. Sohibqiron yulduzi.1. 74-78